

Hnízdění motáka lužního (*Circus pygargus*) v okolí NPR Žehuňský rybník v roce 2005

Breeding of the Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) near Žehuňský pond in 2005

Lubor Urbánek⁽¹⁾ & Marian Polák⁽²⁾

⁽¹⁾ T. G. Masaryka 653, 570 01 Litomyšl, e-mail: ddm@litomysl.cz

⁽²⁾ 569 12 Opatov 302

Mezi druhy, které se u nás od 90. let minulého století v zemědělské krajině šíří, patří i moták lužní (*Circus pygargus*). HUDEC, ŠTASTNÝ a kol. (2005) uvádějí podle MRLÍKA a kol. (2002) pro roky 1991 až 2001 3(5) až 50 hnízdících párů. ŠTASTNÝ & BEJČEK (in litt.) uvádějí pro rok 2000 minimum 80, maximum 120 hnízdních párů, populační trend 2/f (nárůst 300%). I když se tyto údaje dost liší, je nesporné, že moták lužní v současnosti jako hnízdící druh přibývá. Svědčí o tom i údaje z Nymburska, které shrnuje následující příspěvek.

První zprávy o hnízdění tohoto druhu na Nymbursku pocházejí z okolí Sadské (staré rameno Labe) z 80. let minulého století (TECL in verb.). Hnízdění však nebylo dokumentováno a ani přesnější data pozorování nejsou k dispozici. Všeobecné údaje o možném hnízdění pocházejí dále z okolí obce Senice v roce 2002 (FORMÁNEK in verb.), a z území mezi obcemi Dobšice, Oškobrhn, Hradčany v roce 2003 (TECL in verb.).

Z NPR Žehuňský rybník máme dokumentováno do roku 2005 celkem 12 pozorování:

- 08.05.1989 pozoroval 1 ex. v Severní zátoce J. ŠIMEK
  - 17.07.1989 se zdržoval 1 ex. u přepadu hráze (M. JELÍNEK)
  - 19.07.1989 pozoroval jednoho dospělého ptáka a 3 právě vzletná mláďata na jižním břehu rybníka u Chořovic (Bezděkov) M. JELÍNEK
  - 27.05.1990 se zdržovala 1 F v Severní zátoce (M. JELÍNEK)
  - 03. až 07.1996 byl pravidelně pozorován 1 M v Severní zátoce (M. JELÍNEK, L. URBÁNEK a J. VYSKOČIL)
  - 10.05.1997 byl zjištěn 1 M tamtéž stejnými pozorovateli
  - 14.08.1998 pozorovali 1 ex. v Severní zátoce J. REIF a J. ROLEČEK
  - 04.05.2003 se zdržoval v Severní zátoce 1 M (M. JELÍNEK, L. URBÁNEK a J. VYSKOČIL)
  - 26.06.2003 opět 1 M v Severní zátoce (L. URBÁNEK)
- Poslední dvě pozorování potvrzují sdělení Z. TECLA.

V roce 2005 bylo doloženo hnízdění 3 párů a získáno celkem 21 záznamů:
 02.05.2005 u Žehuň pozorován 1 M (R. DOLEŽAL)
 04.05.2005 tamtéž pozoroval J. REIF 1 F
 05.05.2005 zjistil první z autorů tohoto příspěvku u hráze Žehuňského rybníka a na přilehlém poli s ozimým ječmenem 1 pár

- 13.05.2005 našel druhý z autorů v ječmeni hnízdo bez snůšky poblíž železničního přejezdu na Hradčany, výška obilí asi 50 cm, první z autorů pozoroval 2 M a 3 F v toku, nezávisle na nás téhož dne L. KADAVA zjistil v téže lokalitě 3 M a 2 F, což by mohlo napovídat o výskytu 3 párů
- 17.05.2005 u silnice Žehuň – Dlouhopolsko 1 pár (M. JELÍNEK)
- 26.05.2005 v ječném poli a okolí 2 M (L. URBÁNEK)
- 27.05.2005 pozoroval M. JELÍNEK 2 M a 1 F
- 09.06.2005 se na lokalitě zdržovali 3 M a 1 F (L. URBÁNEK)
- 13.06.2005 asi 100 m od prvního hnízda u železničního přejezdu Žehuň-Hradčany nalezeno další hnízdo se 4 vejci (M. POLÁK)
- 17.06.2005 pozorování 3 M a 1 F (L. URBÁNEK)
- 19.06.2005 na lokalitě 3 M a 1 F (M. JELÍNEK)
- 24.06.2005 pozorovány tři páry, v ječném poli na dvou hnízdech krmí (L. URBÁNEK)
- 30.06.2005 na prvním hnízdě 3 pull + 1 mládě mrtvé, u železničního přejezdu Žehuň-Dlouhopolsko nalezeno druhé hnízdo s 2 pull. v témže poli (M. POLÁK)
- 11.07.2005 na lokalitě 3 páry, podle sledování krmících ptáků třetí hnízdo v pšeničném poli u rozvodny Libněves, na hnízdech v ječném poli kroužkováno 5 pull. (M. POLÁK, L. URBÁNEK)
- 12.07.2005 1 M u Žehuně a 1 M u Libněvsi (M. JELÍNEK)
- 13.07.2005 na prvním hnízdě 2 pull., jeden ještě s prachovým opeřením uhynul, na druhém hnízdě 2 pull., začala sklizeň, hnízda byla označena a staří ptáci na kombajny nereagují (M. POLÁK, L. URBÁNEK)
- 14.07.2005 obě samice v ječném poli krmí, mláďata se rozlézají dále od hnízd (M. POLÁK)
- 23.07.2005 na lokalitě pozorována 1 F a 2 juv. (L. KADAVA)
- 30.07.2005 v pšeničném poli u Libněvsi pozorována 1 F a 1 juv., těsně na okraji v ohrazené ploše u druhého hnízda v ječném poli nalezeno jedno mládě uhynulé (L. URBÁNEK)
- 07.08.2005 v Severní zátoce pozorován 1 M (L. URBÁNEK)
- 13.09.2005 1 juv. tamtéž (M. JELÍNEK)

V roce 2005 tedy byla úspěšně vyvedena nejméně 3, pravděpodobně však 4 mláďata. Po dohodě s majitelem byly vytyčeny plochy v okolí hnízd s mláďaty. Ohrazeno bylo území o výměře něco přes 1 ar, ale to se ukazuje jako nedostatečné vzhledem k tomu, že dorůstající mláďata se rozlézají daleko od původního hnízda. Jedno z nich uhynulo aniž by se prokázal přímý vliv sklizně obilí v době, kdy mláďata ještě nedosáhla vzletnosti. Všechna hnízda byla nedaleko frekventované železniční tratě Velký Osek – Hradec Králové, jejíž provoz však neměl na hnízdění motáků zřejmý vliv. Naopak, železniční násep byl využíván jako tzv. potravní stůl (c.f. VOLF 2004).

Summary

Three pairs of the Montagu's Harrier bred near the Žehuňský pond (Central Bohemia region, near Poděbrady town) in 2005. At least 3, probably 4 young fledged.

Literatura

- HUDEC K., ŠŤASTNÝ K. a kol., 2005: Fauna ČR. Ptáci 2/I. *Academia, Praha*.
- MRLÍK V., HRUŠKA J., POPRACH K., SUCHÝ O., VESELÝ J., ZÁVALSKÝ O., 2002: Breeding, distribution, population size, dynamics, ecology and protection of Montagu's Harrier *Circus pygargus* in the Czech Republic. *Orn. Anz.*, 41 (2/3): 175-181.
- VOLF V., 2004: Hnízdění motáka lužního (*Circus pygargus*) v okolí Dobrušky. *Panurus*, 14: 119-120.

+ foto v barevné příloze

ISBN 80-86046-82-6